

Luc Bonneux is arts en epidemioloog. Hij werkt momenteel in een verpleeghuis.

Luc Bonneux

Hoe ethisch is onderzoek naar levensverlenging?

VINCENT BOON

Bevolkingsexplosie

In 1950 waren er zo'n 2,5 miljard mensen op aarde. Tegen 2020 zijn dat er driemaal meer. De sterftedaling, oorzaak van deze bevolkingsexplosie, is honderdvijftig jaar geleden begonnen. In 1960 kreeg een vrouw over haar levensduur nog vijf kinderen. Als het merendeel daarvan in leven blijft, verdubbelt de bevolking in een generatie tijd. In honderdvijftig jaar verdertigvoudigt de bevolking. Of nog: zo'n driehonderd jaar geleden was er één mannelijke Bonneux bekend in België. Die kreeg vier zonen. Momenteel zijn er meer dan vierhonderd Bonneux in België, alle afstammelingen van die ene naamdrager. Daarvoor had iedere vader slechts twee zich voortplantende zonen nodig. Mijn overgrootvader en betovergrootvader hadden in de 19de eeuw ieder veertien kinderen, van wie er twaalf overleefden en een gezin stichtten. In weinig eeuwen, een oogwenk in de menselijke geschiedenis, zijn er zo nog enkel staanplaatsen op aarde. Zelfs de mieren worden vertrapd. Uiteraard zou het nooit zover komen, in een wereld waar kernmachten voldoende arsenaal hadden om de aarde talloze malen te verwoesten. Dat is het toekomstbeeld waarmee ik, als veellezende wijsneus, ben opgegroeid.

In 1994 moordden eerst de Hutu de Tutsi uit, in Rwanda, later overgenomen door de Tutsi die op jacht gingen op de Hutu. Het leek een eerste pure demografische crisis, al voorspeld in de koloniale jaren 1950. Het ooit vruchtbare Rwanda was toen al overbevolkt. Het land is klein, ingesloten, zonder natuurlijke hulpbronnen en de zeer intensieve landbouw erodeerde zienderogen de kwetsbare 'duizend heuvels', die Rwanda uitmaken. Er leek geen andere oplossing dan ruimte te scheppen door

elkander af te maken. Maurice King, een van de invloedrijkste tropische pediaters van zijn tijd, schreef dat we moesten ophouden met de kindersterfte te doen dalen in de wereld: de overlevende kinderen hadden geen andere toekomst dan verpaupering en geweld. Maar Maurice King (en ik) hadden toen nog nauwelijks toegang tot de feiten. Hadden we de internetbronnen gehad van nu, hadden we de trends naar een optimistische toekomst gezien. Steeds meer meisjes gingen naar school en veroverden de macht over hun lijf, daarbij geholpen door een steeds meer performante basisgezondheidszorg. Twintig jaar later is het kindertal gehalveerd tot tweeënhalf per vrouw. Weldra duikt het onder de twee en kan de wereldbevolking krimpen. Ondanks de verwachte krimp van de wereldbevolking, zullen er in de tweede helft van de 21ste eeuw een 9 miljard wereldburgers zijn. In demografische systemen zit veel inertie, omdat de nu nog in overtal geboren meisjes later ook kinderen krijgen. Bovendien hoort bij emancipatie ook welvaart. De toekomstige wereldburger, slimmer en beter geschoold dan ooit, wil ook een auto, centrale verwarming en een stukje vlees bij de rijst. Het zal dringen worden. De verantwoordelijkheid voor de toekomstige wereldbevolking werd bij ouders in het algemeen en bij moeders in het bijzonder gelegd. Die moesten maar minder kinderen krijgen. Er ging weinig aandacht naar de toenemende levensverwachting. Hoe ethisch is onderzoek naar levensverlenging? Hoe duurzaam is het rekken van het leven? De gemiddelde 80-jarige slikt een apotheek aan 'risicoverlagende' middelen. Wat is daarvan de bedoeling? Om de 21ste eeuw goed te overleven, moeten we leren sterven en plaats ruimen voor de nieuwe generaties. ■